Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 225 (10.608). Львів, пятниця 9. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Суперечности інтересів Анґлії і С. Р. С. Р.

Голос „Таймса“ про подорож Чічеріна.

Від першої симпатії до ворожнечі. — Радянська дипльоматія і традиційні форми. — Азійські інтереси і европейська політика.

Памятаємо ті недавні часи, коли англійський уряд мусів боронити перед иншими европейськими урядами своєї доброї волі: дійти, яко мога хутше, до порозуміння з радянським урядом, ще тоді ніким непризнаним. Льойд Джордж як голова цього уряду аж зважився в парляменті на рисковний арґумент, що Англія торгує з усіма, навіть з людоїдами і тому може залишити на боці питання про мораль радянського уряду і його внутрішню політику, суперечну з традиційними поглядами инших европейських народів.

Та часи змінились. Коли й робітничому англійському урядові Мек-Донельда не вдалося по визнанні радянського уряду, наладнати торговельні зносини з ним, — англійська дипльоматія щораз більше ходила супроти С.Р.С.Р. Коли-ж ще радянський уряд зазначив невідклично суперечність своїх інтересів з інтересами Англії в Китаю, Індіях, Персії та Туреччині, Англія стала одним з його найбільших ворогів.

Чічерін підчас своєї варшавської розмови з польським мін. зак. справ зовсім не скривав думки, що з цієї протилежности інтересів дозріває конфлікт. Тому-то офіціяльний голос англійської політики з нагоди радянсько-польських балачок заслуговує на те, щоби його вислухати. „Таймс“ у вступній статті з дня 2-го ц. м. ось як характеризує ситуацію:

„Комісар закорд. справ Радянської Республики виринув неждано в Европі як практикуючий прихильник старої дипльоматії. У формі, яка прийнялась у передвоєнній Европі, він склав офіціяльні відвідини Варшаві та Берлінові, склав поклін президентові польської республики і був почесним гостем на офіціяльних банкетах, де прийшло до виміни найлакійших тостів. Промови виголошені у Варшаві підчас святочного обіду і ним самим і гр. Скшинським були різко ліричні. Польський міністр кинув комплімент комісарові за його „незбудений талант та зручність“. І висловив надію, що з розмов ведених ними всі перепони між Польщею і Росією розвіються, і що коли, як це собі обіцює, поїде відвідати Москву, сподівається, що там побачить „довершені наслідки гармонійної політики“. Пан Чічерін був не менше сердечним, кажучи про російсько-польську дружбу, і заявив, що радянський уряд уважає своєю головною метою вдержати мир та співпрацю з иншими націями. Ця різка зміна у радянській закордонній політиці, головно супроти Польщі, найшла своє розяснення, коли Чічерін прийняв журналістів, давши їм розяснення, які виходять далеко поза межі зрозуміння цієї політики. Він передав їм признання, що „британські консервативи хотять, усякою ціною відорвати Німеччину від Росії“, а в проектованім західнім пакті добачував засіб, щоби лишити СРСР. у „величнім відокремленні“ (splendid isolation). Додав також, що вступ Німеччини до Ліги Націй, без спеціяльних застережень, зробить її прихильною „протирадянської коаліції“. Коли зважити, що в західній Европі висловлювали загальні сподівання на тему того, як Польща схоче скористати з найбільшої конференції в Льокарно, щоби добитись договору з Німеччиною про забезпеку, стане ясним, що справжня европейська консолідація почала хвилювати радянського міністра і тому, що рівновага і большевизм погано годяться зі собою.

„Принціпи большевицької закордонної політики можна вважати саме протилежними до принціпів, якими руководились англійські міністри закордонних справ, як це зазначує льорд Ґрей в останній своїй книжці: „вони не мали нахилу спричиняти лиха народам або підкупувати їх або ловити рибу в каламутній водиці“. Китай, Індія, Афганістан, Персія, Австралія, південна Африка і навіть Велика Британія кажуть щось зовсім иншого про діяльність большевизму на протязі кількох останніх років“.

І тут починається подрібне перечислення неприємностей, яких накоїв радянський уряд англійському, піддержуючи китайський націоналізм на школу англійської торгівлі, ведучи агітацію проти англійського („Таймс“ каже „так званого“) імперіялізму від Чорного Моря, через Туреччину, Персію, Туркестан та Монголію. „В решті майже всі форми міжнародного суперництва є боротьбою за впливи; і дивно збігаються обставини, що там, де нині зударяються впливи російські та англійські, є тими самими, де істнувало англьо-російське суперництво в нещасливих роках перед 1907 р. Захват територій вважається перестарілим, за те місце зброї в боротьбі за владу зайняла пропаганда, що скрізь втискається“.

„Таймс“ цитує погляд одного впливового німецького денника, буцім-то зближення з Польщею потрібне для Росії зі становища Далекого Сходу, бо щоби вести там успішну агітацію, вона мусить мати спокій в Европі. Німеччина перша підписала договір з радянським урядом і тому йому було би прикро, якби рапальський договір став мертвою буквою.

„У Парижі є тої гадки, що Німеччина на всякий спосіб взяла на себе обовязок стриматись від якогонебудь агресивного кроку супроти радянської Росії і що приступлення Німеччини до XVI-ої статті ковенанту видається Москві суперечним з таким зобовязанням. Тому, нема сумніву, що пан Чічерін ужив всього свого дипльоматичного мистецтва, щоби відтягнути п. Штреземана від наміру йти в товаристві з західними державами. Можна вірити, що п. Штреземан піде шляхом, який сам собі означив, він знає, що пропонований пакт забезпеки не є, як це сказав Чемберлен у Женеві, звернений проти нікого, а є першим кроком до загальної европейської консолідації. Було би дуже бажаним, щоби й Росія спомагала цій консолідації. Та всі трудноші в тому, що большевизм і стабілізація суперечать собі“.

Побачимо, чи арґументи Чічеріна в Німеччині будуть сильнійші.

Льокарно.

Відкриття конференції про пацифікацію Европи.

Конференція міністрів заграничних справ, які тримають нині в своїх руках долю Европи й її країн, розпочалася вже в маленькому швайцарському містечку посеред чудової природи, якої красу підносить ще прегарна соняшна погода. На наради призначено судовий будинок, відмежований на час конференції від решти світа шнурами, що маркують граничні лінії, ненарушности яких зорко пильнує поліція. Будинок прикрашений прапорами Швайцарії, Англії, Франції, Бельгії, Німеччини, Італії, Чехословаччини і Польщі. Салю засідань на першому поверсі уладжено спеціяльно, висгеливши долівку великим перським килимом та вставивши по середині кімнати рівно-квадратовий червоним сукном вистелений стіл з 4-ма на червоно оббитими кріслами з кожного боку стола. Спершу приготовано довгий стіл на всю довжину салі, але Бріянові, який днем раніше оглянув салю, не сподобалося це: він лякався, щоби зараз з самого початку не прийшло до незручної сцени з рішенням першенства місця. Тому „рівноправний“ квадратовий стіл призначено для головних делеґатів 5-ти великих держав, а для решти делеґатів, експертів, секретаря та для довірочних розмов поуставлювано під стінами кілька невеликих столів. Крім членів делеґацій, яких на першому засіданню явилося двайцять кілька осіб — ні одної особи до будинку конференції не впускають.

На першім засіданні прибули чинні мін. закорд. справ Чемберлен; франц. мін. закорд. спр. Бріян, директор правничого департ. франц. м ства загр. спр. Фромажо, секретар Бартельота Массілі й пресовий шеф франц. посольства в Берліні проф. Генар; нім. канцлер Лютер, мін. загр. спр. Штреземан, держ. секр. Шуберт і мін. радник Гаус; італ. б. мін. загр. спр. Шіальоя і держ. підсекретар Гранді (довірочний Муссолінія); бельгійські міністри Вандервельде і Роллен. Представників Польщі і Чехословаччини в Льокарно ще нема. Вони прибудуть туди імовірно з кінцем **тижня**.

Засідання відкрив короткою привітною промовою бурмістр міста Льокарно, якою так само коротко подякував в імени всіх присутніх Чемберлен. Після того бурмістр покинув салю й розпочались наради. Представників преси до будинку конференції не впустили.

Перше засідання посвячено полагодженню технічних подробиць. Всі згодилися, щоби негайно відчитано текст рапорту останньої наради правників 5-ти держав в Льондоні. Над кожним параграфом відбулась коротка дискусія.

Деякі параграфи передано тим самим правникам до передреґування, инші прийнято. Справу вступу Німеччини до Ліґи Націй та ґарантії арбітражних договорів рішено взяти під наради виключно 5-ти головних делеґатів Франції, Англії, Бельгії і Німеччини. Генеральної дебати на першому засіданні взагалі не переведено, з чого вдоволені всі учасники. Пополудні відбулася перша нарада правників і дорівочні неофіціяльні розмови поміж поодинокими делеґатами.

Короткий комунікат стверджує оптимістичний настрій делеґатів — щодо висліду конференції, за якою з запертим віддихом слідкує весь світ, та про перебіг якої нічого конкретного покищо ще не можна казати.

Сумний сойм.

Було експозе, чи не було його?.

По довгім і солідним відпочинку зібрався високий сойм для осінньої праці. На першому засіданні сойму виголосив експозе премієр і міністр фінансів Вл. Грабскі. Експозе тривало ледве пів години та зробило на цілу палату як найгірше враження. Вистане вказати на факт, що в соймових колах дискутовано пропозицію ППС. в справі відложення праці сойму аж до слідуючої пятниці з огляду на фатальне враження, яке зробила на всіх промова премієра. Посол Розмаріи (жидівський клюб) схарактеризував експозе такими словами: „Сойм мовчав і був по промові сумнійше настроєний, ніж перед нею“. Клюб „Визволення“ рішив зголосити внесок на вотум недовіря урядові.

Польський сойм зібрався в дуже тяжких часах. Для Польщі вони подвійно тяжкі, як з огляду на назріваючі події на арені міжнародньої політики, такі з огляду на її безвихідне внутрішньо-політичне і внутрішньо-господарське положення. Ясно, що в такий важний мент і премієр Грабскі, що не грішить ґеніяльністю, не міг здобутися ні на инше, ні на краще експозе від того, яке виголосив.

Перед соймом не сказав він нічого ні цікавого, ні нового, а повторив тільки те, що вже говорив свого часу на сенатській буджетовій комісії та на господарській нараді. Тому то деякі соймові кола вважають те експозе неіснуючим.

А все таки він говорив. Перш усього почав він від розгляду загально державних проблем. І тут сказав капітальний афоризм про те, що „Польща мусить мати цілковите забезпечення непорушности своїх границь“. Не зважаючи на глибокоумність того політичного афоризму, його ані одідкову соймі не нагородив його ані оплесками. А не сталося це тому, що Грабскі подав менше глибокоумні мотиви до того афоризму. Отже „з підстави нашої закордонної політики — говорив він — стоїть союз із Францією (!). Наші взаємини з Румунією і балтійськими державами засновуються „бо сливні вони на спільноті“ інтересів. З Росією (!) наші взаємини теж укладаються щораз краще. Відвідини Чічеріна вказують на те, що в сфері відтягнення напруження відносин між Москвою та Варшавою ми осягнули дуже великі поступи. Дійшли ми до гарних наслідків у взаєминах із Чехословаччиною, а з Литвою ми подали розмови (!). В господарських переговорах із Німеччиною ми не посунулися наперед. Зі Злученими Державами ми зближились особливо в обсягу фінансів (!)“.

По такому змалюванні міжнародного положення Польщі нашим премієром повинна була розсаджувати сойм хіба сльоза на сміху. Та посли, перейняті подагою хвилі, на такий експеримент не дозволяли собі, а натяжки понизили голови на знак жалібного співчуття для нашого оптимізму премієра і нашого дальшого сідіння злотоустого премієра, що характеризує наші іздивні відносини з поля внутрішньої політики такими ліричними словами: „В царині внутрішніх справ належить підкреслити поступ в обсягу безпеки. Сфера наших [illegible] ...

життя в Польщі зазнали значного заспокоєння. При економічних конфліктах уряд старався їх лагодити та успішно не допустив до їх розросту в небезпечні для суспільного життя відруки".

На обох ділянках життя вспів отже премієр змалювати перед соймом пішочиту побіду уряду та повне опанування ситуації. Нічого дивного, що деякі посли аж обрвалися та підали ідею відрочення дискусії до слідуючої пятниці.

Перейшовши до характеристики фінансової та господарської ситуації краю, Грабскі повторив тільки то, що вже два рази говорив. Заповів внесення до сойму законопроекту про створення Державної Ради ощадности. Щож до самої ощадности в державних видатках, то висловив надію, що сойм при розгляді буджету на 1926 рік пороблть в ньому ще більші скорочення від пособлених вже радою міністрів. Далі заповів внести під наради соймy три т. зв. санаційні законопроекти.

Перший з них про обмеження державних видатків передбачує введення установи ресортових контрольорів буджету в кожному міністерстві та введення відповідальности урядників з обсягу реалізації буджету. Ідеться це за прикладом Франції. Другий законопроект трактує про засоби зрівноваження платничого білянсу, та про надзвичайні середники злагіднення фінансової кризи. У тому законопроекті опирає уряд зрівноваження платничого білянсу на рівновазі торговельного білянсу, до якої хоче дійти шляхом відомої матової політики. У третьому законопроекті уряд домагається уповноваження на затягнення заграничної позички і на випайм одного з державних монополів.

Кріх тих законопроектів є ще один про заснування т. зв. Господарської Ради, який лежить у соймі неполагодженим ще від попередньої сесії. Премієр домагається скорого його ухвалення, бо до нього прикладає велику вагу. Господарська Рада має причинитися до більшої видатности праці та до наладнання таких господарських відносин, в яких подешевіло би життя.

Накінець звернувся Грабскі з апелем до сойму, щоби він вирішив якнайскорше та найвигіднійше для держави земельну реформу.

Ціле експозе, як видно з усього повище введеного, вийшло дуже блідим та убогим.

Сумні і прибиті.

Львів, 8. жовтня 1925.

У вівторок розпочалася осінна сесія сойму. Розпочалася вона серед незвичайно сумних настроїв, а загальний смуток, гіркий песимізм і терпке розчарування ще збільшилися й поглибилися після експозе прем. Грабского, після експозе, „якого не було" — як висловилися деякі провідники польських соймових клюбів.

І уряд і сойм дійшли до тієї межі, коли великі рожеві окуляри можуть бути дитячою забавкою, але не многопадійним засобом для творення світогляду державних мужів.

Ще рік тому анемічний, нездарний сойм вдоволявся лістами й обіцянками „залізного" премієра, віддаючи в його руки диктаторську владу; ще рік тому „патріотичні" партії насолоджувалися словесним сімпозіоном, справляли бенкети спасителеві польської валюти, а сьогодня приходиться справляти смертну тризну всім великим починам, всім веселковим надіям.

В своїм експозе, „що не було експозе", премієр і міністер скарбу початково намагався надробляти міною, виводити летючі „еси і фльореси" про поправу міжнародного становища Польщі, союза з Румунією і Францією, порозуміння з балтійськими державами й відвідини Чічеріна; далі твердив він про внутрішне заспокоєння, а вкінці як лік на нечувану економічну скруту й фінансову кризу предложив рецепту у формі трьох урядових предложень. Та в словах диктатора не було вже ані певности, ані віри, ані навіть переконання в свої власні слова. Тому й не диво, що між правительственними партіями запанував сумний настрій і пригноблення.

Бо й щож тут поможуть оптимістичні слова, коли дійсність є до смерти сумна. Таж тут не треба бути великим знавцем, навіть премієром, міністром чи послом, щоби ствердити, що міжнародне положення Польщі є спожаління гідне. Рейнський пакт означає звеличення Німеччини, а тим самим ослаблення Польщі. Союз з Францією хитається, а союз з Румунією хіба не велике має значіння. Тут можна з повним правом приноровити пословицю про Якима, який хвалився таким самим, як він („хвалився Яким таким!"). Порозуміння з балтійськими державами дуже невеликого характеру, тим більше після відвідин Чічеріна. Щож торкається зближення з „Росією", то воно поки що вилами на воді писане, а противно певним є, що воно мусілоб в створених умовинах викликати глибокі прогалини між поодинокими членами СРСР.

Внутрішне положення теж не особливе. Всі „чужоплемінці", себто більше одної третини населення сучасної Польщі глибоко невдоволені з польської внутрішньої політики. Навіть серед найбільших „льояльників" розвіялися всі міражі про зміну політики на „кресах".

Навіть уголово попереганкані Жиди, закоштувавши солодощів державного жолоба і сповнивши ролю Негра в користь вшехпольської політики заповідають перехід до опозиції. В широких селянських масах простає стихійне невдоволення з приводу закону про парцеляцію і осадництво.

Господарська катастрофа ще ніколи не прибирала таких гігантних, тривожних розмірів, як власне тепер. Хиткість золотової валюти, митна війна з Німеччиною, розвал банків, зменшення кредитів, податкова шруба, 200-тисячна армія безробітних зареєстрованих і що найменше ще також кількість нереєстрованих, обезцінення сільських продуктів, важке положення промислу й торговлі — все те не може настроїти нікого на високий тон. Господарська нужда, зростаюче безробіття і голод без сумніву викличуть страйки і замішання.

В таких умовах не може зродитися оптимізм. Тому й не диво, що навіть такий заприсяжений носій наказно-офіційного оптимізму, як п. Вл. Грабскі мусів відспівати свою чергову пісоньку серед смертельної мовчанки своїх поклонників.

Давнійші моралізаторські напучування п. В. Грабского вважалися верхом державної мудрости; сьогодня вони викликують тільки гіркий усміх і глухе невдоволення.

Для раза кулявий сойм з довірям зложив у руки п. В. Грабского далекойдучі повновласти, скинув тягар зі себе і наділив свого вибранця диктаторськими правами. І щож? Економічна політика „геніяльного спасителя" покінчилася повним розвалом. Сьогодня навіть важко буде її латати „патріотичними" пластрами, бо невдоволення є загальне, генеральне, а польський „неп" не має ніяких виглядів. Иде випродування останків. А що далі?

І тут то сум і пригноблення мусить запанувати серед найбільших оптимістів, навіть таких неперебірчивих, як безжурні посли польського сойму.

По широкому світі

В Італії. У Фльоренції, прийшло до кріваної сутички між фашистами і масонами. Фашисти обурені вбивством одного з членів своєї партії, напали юрбою на дім убийника та підпалили його; знищили домівки масонських редакцій, убили одного адвоката в ліжку, в присутности його родини і кількох инших потурбували на смерть. Про-

---

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 6)

ЛАВРІВ.

(Докінчення.)

В просторому бабинці лаврівської церкви, засклепленому підчас останньої обнови сплощеним, кошиковим склепінням, освітленому двома луковими вікнами на висоті хорів, находиться під теперішню пору два вівтарі — св. Миколи і св. Василія Великого, з іконами середньої кисти кінця XVIII. віку. Поза тим при західній стіні уміщена з одного боку входових дверей сповідальниця, з другого боку лавки. Долівка виложена черепичною „мозаїкою", вікна прислонені новочасними нібито вітражами. Стіни бабинця потинковані, за вимкою місць, на яких збереглися фрагменти старої, фрескової поліхромії.

Збереглися ці фрагменти на трьох стінах при дуже ріжному стані збереження. Найменче збереглося на західній стіні з просіченими в ній входовими дверми, що ведуть сюди від притвору.

Направо від дверей зберігся високий на около 2 метри і около пів метра широкий плат мальовила, в якого горішній полосі видні доколінні драперії одягів якихсь уставлених рядом постатей. Характеристичний рисунок одної ноги в профілі, як також ритмічний уклад драперії дуже нагадує аналогічну частину постаті св. Івана Богослова у вірменському соборі. Низом проведений кістковий („діямантний") фриз, до якого долішньої листви привішена біла опона з темно-брунатним орнаментом, в формі двох паралельних ліній і зигзаком поміж ними.

Наліво від дверий зберігся теж доколінний фрагмент якоїсь сидячої, жіночої постаті (Богородиці?). Ноги в рожевих сандалах, оперті на низькому підніжку. Оба збережені фрагменти гладкі, без насічень, якими понищено фрески на инших стінах, можуть уже самі собою бути вимовним свідоцтвом досконалости рисунку, свіжости кольориту й лапідарности укладу, які характеризують увесь цикль збережених мальовил.

Мальовила на обох бічних стінах, північній і полудневій, відслонені тільки частинно. На мальовилах північної стіни задержалися ще цілі полоси з тинком і поліхромією Яблонського, на південній стіні нема вже тої полоси, але як одна так і друга стіна не розчищені, покриті останками вапна й побіли, з під якої не легко розшифрувати рисунок і композицію старих фресків...

Мені вдалося розчистити й увільнити цілковито з під пізнішої вапряви й вапняних плям фрагмент фрескового мальовила на північній стіні в середній полосі, безпосередньо біля вівтаря. З під пізнішої наслоени та вапняного пороху й боуду вирінув трикутний плат картини зображуючої „**Собор Пресв. Богородиці**". На темно-синьому, гранатному тлі бачимо там симетрично уложену архітектуру, з червоними (киноввар) та сірими кришами, охровими в світлі а брунатними в тіни стінами, яких партикуляцію зазначено чорними штрихами та білими пробілами. Поверх криш архітектури перекинута композиційно-вишуканим луком біла драперія, з чорними орнаментальними полосами-мережками. Контури цеї білої пелени киноварні. Посередині картини, наче прикріплена до звисаючої пелени ікона Богородиці з Дитятем. Богородиця в червоному одязі, з піднятими в гору руками на лоні в неї Христос-дитя в білій сорочечці. Рамці ікони ясно-брунатні з чорним контуром, тло темно-карміново, обличя злегка модельоване, при чому обличя Богородиці удержане в темному брунатному тоні, обличя Христа рожеве а рисунок очей, носа і уст виконаний тоненькою кистю, ніжцово; такжеж само прорисоване волосся Христа, що мягкими стрічками опадає на чоло. Ореолі довкола обох голов як і решти осіб на картині жовті з подвійним обрисом — чорним і білим.

Направо від ікони Богородиці видно у —постаті трьох святителів; голови двох з них, видних в цілости на першому плані, повернуті в сторону ікони Богородиці голова третього видна тільки фрагментарично з поза ореол двох попередніх. Обличя святителів характеристично видовжені, модельовані в тонах від охри до чорної краски; з великими очима (Mandelaugen). Волосся марковане чорними ритмічними штрихами, борода висвічувані такимиж білими просвітами.

Святителі одягнуті в білі ризи з епітрахилями й чорними, видовженими хрестами на них. Драпування риз означене невтрально-фіолетними прорисами, обриси епітрахілів охрові. Тут і там ризи злегка тіньовані. Руки святителів (видна тільки одна в цілости і одна в фрагменті) аналогічної краски й моделювання що обличя, розпреділені на довжину, читко обрисовані.

Цілість викликає незвичайно гармонійне враження як під оглядом певного рисунку, так і укладу та видержаного в відповідаючих собі тонах кольориту.

Описаний повище фрагмент є першим з цілого циклю, що тягнеться широким фризом вздовж стіни. Поодинокі картини циклю видержані в тихже тонах і композиції, розмежовані поміж собою червоними, киноварними листвами з білими контурами.

В сусідстві згаданого фрагменту поміщене „**Розпяття**", з якого видна тільки горішня частина з самим Розпятим (по груди) і головами предстоящих — Богородиці та св. Івана. Цей фрагмент, як і даль-

голошено стан облоги. Заворушення в місті, що нагадували історичний заговір Вартоломеєвої ночі, мали відгомін ще й в инших містах. Міністерство внутрішніх справ видало наказ поліції берегти ладу.

Міжпарламентарний союз, що радить у Вашингтоні, займався справою европейських мит, які є вислідом европейського націоналізму і підривають основи економічного розвитку держав.

Чічерін заперечує вістку льондонських та паризьких часописів про мілітарний союз Росії з Німеччиною.

Прімо де Рівера, еспанський диктатор, що проводив увесь час воєнними операціями в Мароку передає провід в инші руки, вважаючи, що мета його наступу поки що закінчена.

Деморалізація.

Розмилювання податкового гроша на цілі деморалізації українського населення.

Варшавські ендецькі газети доносять, що недавно відбувся у Володимирі на Волині зізд новоутвореної партії „Українська Національна Єдність". З повітів: володимирського, рівенського, ковельського, горохівського, любомльського й лубенського мало явитися 389 делегатів (чому таке нерівне число, коли можна було його заокруглити й до 900 чи 1000? — Ред.). Крім того в характері гостей явилося понад 200 осіб

— Ред.) Зізд вислав на руки воєводи ось таку телеграму:

„Зізд української національної партії відбутий у Володимирі в числі 389 представників, просить пана воєводу зложити урядом запевнення про льояльність супроти держави, і стан до співпраці з польським народом над розвитком держави та відбудовою Волині. Зізд пересилає пану воєводі побажання успішної праці для добра краю і населення."

„Українська національна Єдність" не має нічого спільного ані з українською національністю, ані з українською єдністю. Є це відміна Оскілківщини на Волині і Даниловичівщини в Галичині під проводом якогось Горемики, спрямована на деморалізацію українського населення. Очевидно, всі дані про кількість „делегатів" і число „гостей" є звичайними рекламовими побрехеньками. Колиб так було, то „зізд" у Володимирі мусів би відбуватися хіба на базарі, бож у Володимирі нема салі, яка змістилаб разом 600 людей. Це все є вдесятеро перебільшене.

Мабуть уряд і урядові партії на всякий випадок приготовлюються до виборів, коли розвинено таку широку деморалізаційну акцію. От недавно доносив краківський „Кур'єр Ілюстр.", що міністер внутр. справ Рачкевич прийняв на авдієнції д-ра Северина Даниловича, який предложив йому програми „української народньої партії й української радикальної (?!) партії", доказуючи, що обі ці партії стоять на становищі польської державности.

Польський буджет.

Прелімінар на р. 1926.

Уряд вніс до сойму скарбовий законопроект разом із прелімінарем на 1926 рік. Законопроект усталює звичайні видатки на суму 1,611.172.765 золотих, а надзвичайні видатки на суму 235,825.720 зол. Разом отже видатки в 1926 році проектується на 1,846,998.720 зол. Сам уклад буджету на 1925 р. не приніс нічого нового. Зложений він по зразкам буджетів з попередніх літ. Доходи намічені буджетом на 1926 рік замикаються цифрою 1,889,369.000 золотих. Коли порівнаємо цю цифру зі сумою усіх видатків, то побачимо, що буджет на 1926 рік передбачує коло півтора мілійона золотих надвишки у прибутках. Цілий проект буджету на 1926 рік є менший на суму 193 мілійонів золотих від буджету з попереднього 1925 р. На основі арт. 4. внесеного до сойму скарбового законопроекту міністерство скарбу буде мати право обмежити ухвалені соймом кредити. Це обмеження залежне буде від готівки в державній скарбниці.

Новий буджет в подробицях представляється ось як: Президія Ради міністрів прибутки 19,101.000 зол., —видатки 1,681.728 зл.; міністерство закордонних справ приб. 7,039.866, —видатки 25,844.857 зл.; міністерство військових справ прибутки 11,360.989 зл.—видатки 689,000.000 зл.; міністерство внутрішніх справ прибутки 15,465.926 зл. — видатки 193,222.584 зл.; міністерство скарбу приб. 1,085,546.416 зл. — видатки 103,757.322 зл.; міністерство торговлі та промислу приб. 1,207.349 зл. — видатки 16,039.850 зл.; міністерство залізниць приб. 195,390.000 зл.—видатки 6,477.388 зл.; міністерство рільництва приб. 13,043.043.662 зл. — видатки 33,044.056 зл.; міністерство справедливости прибутки 36,434.990 зл. — видат. 85,211.532 зл.; міністерство освіти прибутки 20,210.000 зл.—вид. 315,150.000 зл.; міністерство публичних робіт приб. 35,056.208 зл. — вид. 79,937.140 зл.; міністерство праці та суспільної опіки приб. 967.945 зл. — видатки 31,[illegible] зл.; міністерство рільних реформи приб. 15,168.042 зл. — вид. 41,199.092 зл. Інвалідські пенти: заосмотрення приб. 25,100.000 зл. —видатки 145,221.903 зл. Державні довги: тільки видатки 75,041.459 зл. Підприємства: державні літниця, прибутки і видатки 1,365.000 зл. Почта і телеграф приб. 28,382.432 зл.—вид. 6,912.795 зл. Виріб телефонічних апаратів: приб. 161.589 зл. Залізниці: дохід 86,400.000 зл. Державні ліси: прибуток 39,652,071 зл.—вид. 4,052.533 зл. Державні монополі: сахарина, прибуток 500,000 зл.; сіль — прибуток 31,875.800 зл.; тютюн—приб. 194,341,000 зл. вид. 4,341.000 зл.; спірт приб. 223,440.000 зл.—вид. 12,640.000 зл.; державна льотерія приб. 5,565.000 зл.; сірниковий монополь приб. 5,000.000 зл. Крім всього повищого є ще такі прибутки та видатки: президент Польщі, приб. 227,000 зл.—видатки 1,947.699 зл.; сойм і сенат прибутки 52,225 зл.—видатки 9.176.649 зл.; державна контроля приб. 117.334 зл. — вид. 4,405.100 зл. Так виглядає в цифрах буджет на 1926 рік.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона плісніла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

Книжка в Польщі.

(З офіціяльної статистики за II. квартал 1925.)

Зникаюча українська книжкова продукція.

В цілій Польщі видано протягом другого кварталу 1925 р. (квітень, травень, червень н. р.) загалом 1475 книжок і брошур в округло 5-ти мілійонах примірників, себто 1 книжку на 6 осіб. Найбільше вийшло белетристичних творів — 204 себто 13·8 прц., промислово-торговельні справи поручені в 10·7 прц. книжок, суспільним наукам посвячено 8·1 прц., теольогії 8 прц., педагогіці 6 прц. Инші творять менший відсоток.

В найбільшій скількости примірників виходять польські сензаційні видавництва, пересічно 9·5 тис. Шкільні підручники (польські) друкується в 7·2 тис., белетристику в 5·3 тис., а політичні в 4·5 тис. примірників. Наклади инших польських книжок не сягають 4 тисяч.

Польських книжок вийшло 4,776.000 прим., себто 84·3 прц., а разом з друками на чужих мовах, призначених для пропаганди (2·9 прц.) — разом 87·2 прц. Таким робом на всі инші національности в Польщі припадо всього 12·8 проц. Якщо йде мова про скількість примірників, на польські книжки паде 92·9 прц., на инші національности 7·1 прц.

Польські книжки мають найбільший наклад (пересічно 3·8 тис.), литовські 3 тис., українські 2·6 тис., московські й німецькі 2·1 тис., жидівські 2 тис., білоруські 1 тис.

Польська книжка, не вважаючи белетристики — 1266 примірників, потім шкільний підручник 452 тис. прим., на третім місци (щодо скількости примірників) сензаційні видавництва (42,000 прим.)

Жидівські видавництва присвячені головно теольогії (30·2 прц.), потім іде белетристика, потім щойно сензація. Підручників видано лише 7. Щодо скількости примірників, то релігії і сензації присвячено по 37 тис., політиці і публіцистиці 31 тис., рівним обсягом 20 тис., белетристиці 15 тис., підручникам 9 тис.

В українській мові видано загалом 44 книжки. З того 11 (25 прц.) політичних, 9 релігійних, 6 для дітей, 4 белетристичні. Щодо скількости примірників на 117.000, 47.000 література політична, 15,000 книжок для дітей і молоді, 14·7 тис. присвячено релігії, 11·5 белетристиці, 7 педагогії, 6 тис. підручникам.

На 19 німецьких книжок маємо 9 релігійних, 4 підручники. Але на загальне число 40 тисяч 25,000 творять підручники. Російських книжок є 5, білоруських 3, литовських 2.

Інформації.

Сірникова монополія.

В звязку з сірниковою („запальничою") монополією всі кооперативи (і приватні особи), що ведуть торг сірниками мусять [illegible] торг як найскорше згодою скарбової контролі. Згоду до відділу скарбової контролі. [illegible] треба внести в двох однакових примірниках. В зголошенні треба вказати: 1) фірму кооперативи (чи імя торговця), 2) докладне місце, де проводиться торг, 3) який [illegible] власність, чия, кому), 3) який запас сірників є в складі, себто скільки [illegible] власности по 60 шт. сірників [illegible] в тім числі з якого воно походить [illegible] крайового чи заграничного), 4) від кого [illegible] сірники [illegible] на складі [illegible] запаси вистарчать.

ці не тільки дуже зницщений насіченими, але й відпався разом з заправою від стіни так, що кожної хвилі грозить упадком. А булаб страшна шкода, бо композиція Розпяття здається мені одною з найкращих, які мені досі доводилося бачити.

На черговій картині, якої змісту не можна розшифрувати, видна архитектура з перекладеною через неї пеленою, подібно як на першому фрагменті, а на її тлі дочоєений фрагмент, мабуть сидячої Богородиці. Направо й ліво невиразний рисунок якихсь голов і постатей. Четвертий і останній в тому фризі фрагмент позбавлений, поки що, й тої рудіментарної читкости.

Верхом описаного циклю прямокутних картин біжить широкий фриз виповнений характеристичним „сердечка" ориаментом, а поверх цього ряд круглих медальонів з погрудями святих. Поки що видні тільки два медальони зправа, а цілий шмат стіни над ними, закритий іще заправою з поліхромією Яблонського. Під нею ховається відсклепіння завершення того циклю мальовання, якого поземельним біг, очевидно, збережений на західній стіні кістяковий орнамент і бордюра в білої, орнаментованої драперії.

На південній стіні збережся подібних розмірів та вповні аналогічного укладу кілька картин та медальонів. Мені вдалося з трудом і без певности розізнати в поодиноких зображеннях залежні дві сцени — утечі до Єгипту та Рождества Христового.

Самозрозуміло, що не місце тут — усталювати хронольогію описаних оце мальовил як також їх характер і місце на тлі українсько-візантійської стінописі тим більше, що властиво відслонений і без застережень читким з цілого циклю є поки що тільки відчищений мною фрагмент „Собора Богородиці".

На всякий випадок — переведена архитектом В. Пещанським аналіза привезеного мною шматка фрескової заправи усталила характер цеї заправи і покриваючого її мальовила як питомий для того рода памятників XV., а навіть раньших віків. А вже хочби цього одного факту доволі, щоб до лаврівських фресків віднестися з повагою і печаливістю, на які цей безцінний памятник мистецької культури галицько-українського середньовіччя вповні заслугує.

Київ - Люблин - Сандомир - Краків - Львів - Лаврів — оце почесний ланцюх проявів мистецького зусилля України, якому сподіваюсь надати більшої релефности й читкости в монографії Лаврова, над якою оце працюю.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

„Сіяння ненависти й погорди до форм держави“

Вчора розпочалася в карному окружному суді у Львові, перед трибуналом присяжних суддів розправа проти редактора „Громадського Голосу“ Остапа Павлова і трьох інших визначних членів радикальної партії д-ра Романа Дашкевича, д-ра Матвія Стахова й Івана Копача розправа за § 65 карного закона.

Акт обвинувачення закидає обвинуваченим „сіяння погорди й ненависти проти форми держави і державної адміністрації і конституції та накликування і заохочування до непослуху, перечення або спротиву проти законів і розпоряджень публичних властей“. Цих злочинів обвинувачені мали допуститися на радикальних вічах в Солонці 10. травня і в Ременові 24. травня 1925 р.

Трибунал: радн. Ангельскі — предсідник; вотанти: радн. Дукет і радн. Міннарскі. Обвинувачує прок. Гртлер. Боронять: адв. д-р Лев Бачинський (Станиславів), д-р Бриккович (Тернопіль), д-р Лев Ганкевич і д-р Іван Волошин (Львів), д-р Новодворський (Коломия), д-р Кіцула (Самбір).

Акт обвинувачення кладе головному обвинуваченому ред. О. Павлову в вину, що він на господарському вічу, яке займалося справою земельної реформи і парцеляції говорив про лиха мазурської кольонізації на українських землях та всю тенденційність господарської політики п. В. Грабського. Між ин. акт. обвин. закидає обвинуваченому як злочин, що він назвав Грабського дідичем, який сміється з цілого сойму та який глухий є на зойки українського селянського народу, що перебуває в неволі польського помішчатства.

Поруч з обвин. О. Павловим промовляв на вічу в Солонці обвин. Роман Дашкевич і селянин Іван Копач, а в Ременові невишуканий ще Михайло Козланюк і д-р Матвій Стахів.

Обв. О. Павлів, який єдиний з поміж обвинувачених перебуває від 4-ох місяців у слідчій вязниці, бороняться тим, що віче було чисто господарське і взагалі устроєм держави не займалося. Обв. був економічним референтом, він говорив про проект земельної реформи а не про сам закон, так само він говорив про польські громадянські кола і польські політичні партії, а не про уряд. З окрема обвин. опрокидує закиди, наче би він як член радикальної партії, вказував як добрий приклад большевицькі порядки та цілий суспільний радянський лад. Радикали є гострі противники большевиків і з большевиками їм не по дорозі.

Прок. Гіртлер старається доказати своїми питаннями, що „радикальна“ партія має на оці взагалі якийсь революційний радикалізм у відношенні до польського уряду і що цей радикалізм проявляється між ин. у відсутности радикальних послів у польському соймі. (!)

Обор. др. Лев Бачинський і др. Лев Ганкевич вказують своїми запитами, що радикальна партія є еволюційна, за австр. часів мала парламентарне представництво а тепер є легальна і легально склинувала віча. Визначні члени рад. партії працювали в польських газетах і українська радикальна партія боронить інтересів селянської класи заразно українського що й польського народу, бо її класові інтереси однакові.

Обв. др. Роман Дашкевич обв. Іван Копач і др. Матвій Стахів також не почуваються до вини, говорили на вічу лише про факти, маючи на оці боротьбу легальними еволюційними засобами проти кривд, заподіяних українському народові. Обв. др. Стахів широко переповідав зміст свого земельного реферату на вічу й правильність його тез. Він користувався тоді виключно цифровими даними з польських урядових статистик про кольонізацію й аграрні відносини. У своєму рефераті він переводив також аналогію поміж кол. пруською кольонізацією у Познанщині й нинішньою польською кольонізацією на українсько-зах. землях. Про форму правління в Польщі взагалі не згадував. Нинішніми доказує д-р Лев Ганкевич, що рад. партія кооперує лише з партією українських соц.-рев., яка є нелегальною для Рад. України. На заході українська рад. партія ідеольогічно сходиться м. ін. і з французькими радикалами, яких посли вкраз тепер приїжджають до Варшави.

Свідок Ян Биштера, посіданіт, признає, що всі чотири точки віча відносились до господарсько-економічних справ. Свідок вправді не пригадує собі про „підбурюючу“ промову ред. Павлова, відпадання Галичини від Варшави і т. п. Свідок має ще до нині свої записки з віча, але заінтерпельований д-р Л. Бачинським заявляє, що „при собі“ не має тих записок. Свідок мнеться, „не памятає“ і ніяково притакує всьому, що каже предсідник.

Свідок Кароль Адам теж польціянт, теж саме „не памятає“ детайлі“, але підтримує попередні з'знання.

Розправу перервано до слідуючого дня 9. год. рано.

Розправа проходить в атмосфері нудьги. Всі відчувають натягненість і непроводність цих закидів щодо непоняльного й проти строгої критики господарської політики Грабського — нині, коли вся польська преса всіх відтінків дає цю політику дуже гостріше, і коли кожний з присутних суддів на власній шкурі почуває її благодать. З окрема аж дивно виглядає оборона судом престижу земельного законопроєкту, того самого, що на арені сойму-сенату викликав багато більші авантури ніж на селянському вічу.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Викрадення ґар. пакту!

Делегатів у Льокарно повідомлено, що довірочний проект гар. пакту найшовся в руках італійських журналістів. Делегати збентежилися. Думають, що документи викрадено. Досі не найшли виновників. Делегати льокарн. конференції звернулися до італ. уряду й преси, щоби зогляду на шкідливі наслідки не оголошували передчасно проєкту. Останніми днями італ. преса оголосила довірочні вісти з конференції в Льокарно. „Епока“ оголосила проект гар. пакту, дискутований тепер міністрами. Оголосив його і орг. Муссоліні „Пополь д' Італія“. Дел. Гранді інтервенював у свого правительства, щоби перешкодити дальшим ревеляціям. Італ. часоп. мали згодитися на оголошення вимків проєкту. Коли Бріян дізнався про ревеляції італ. часописів, викликнув: „Зробили це нарочно“. Одначе не зазначив, кого підозріває. Часть учорашнього засідання зайняла дискусія в справі ревеляцій італійських часописів. Опісля приступили до ген. дискусії поодиноких уступів проєкту пакту. При цьому вперше торкнулися приступлення Німеччини до С. Народів (§ 7. пакту), справи зах. пакту і сх. арбітр. договорів (§ 11.) і питання загварантування і виповідження пакту. Ані розвязки ані компромісу не осягнено. Англійці не заняли становища до пакту, бо думають вийти зі салі нарад, коли обговорюватиметься сх. справа. Візьмуть участь у нарадах при заг. зіставленнях уступів пакту.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла“ сконфісковане за передову статтю п. з. „Чиїм коштом“, в якій вичеркнено кінцевий уступ. Крім цього сверкнено заголовок зі статті на тему шкільних надужить у Перемишлі та два невеличких уступи зі самої статті.

— **Субскрипція акцій.** Поклик доповнити вимаганий урядом акційний капітал Земельного Банку Гіпотечного до висоти 1 міл. зол. вже находить відгомін в нашому громадянстві. Як нас інформують, вчора явився в бюрах банку вельмишан. сеньор нашого громадянства през. Юліян Романчук і перший приступив до підписки акцій. Коли мати на увазі незавидне матеріяльне положення п. през. Романчука, то його вчинок в глибокій старості повинен бути зразком імперативного громадянського обовязку. Не сумніваємося, що цей приклад громадянської чесноти найде багато наслідувачів.

— **Смерть Брайтбарта.** В санаторії в Берліні помер звісний атлет „король заліза“ Брайтбарт наслідком затроєння крови.

— **Доляри львівського Маґістрату.** У звязку з банкротом польського банку „взаємного кредиту“, виявляється, що міські електричні заведення склали в цьому банку більш 300.000 зол. і 300.000 чеських корон. Тепер ці гроші пропадуть. Міська рада шукатиме винуватців: хто поклав громадські гроші в банку, що не мав громадського забезпечення.

— **Новий оборонець Штайґера.** Львівська преса повідомляє, що в процесі Штайгера, який почнеться у Львові 12 жовтня, виступить у характері Штайґерового оборонця д-р Натан Левенштайн, відомий асимілятор і польський патріот. Для жидівських сіоністичних політиків це дуже знаменний факт. Сіоністи вважали асимілятрів все найбільшими своїми політичними ворогами та ставили їх просто нарівні з національними зрадниками. Видно, що тепер між сіоністами й асимілятрами після польсько-жидівської угоди нема ніякої ріжниці. Бо тільки тим можна собі пояснити участь Левенштайна в обороні Штайґера. Сам Левенштайн мав заявити послові Райхові по згоді ні більше ні менше тільки таке: „No przecież przyjdziecie na nasze podwórko. Wo stališcie przecież tam, gdzie my już dawno stali“. Знайшовшися на спільному „подвірку“, нема вже ніякої ріжниці між Левенштайном і Райхом, а тому і зрозуміла участь Левенштайна в обороні сіоністичного героя Штайґера.

— **Нецензурна опера.** У Льондоні повали недавно виставу нової опери, основаної на славній „Хижині дядька Томи“. Автором є Американець і змалював дуже драстичні картини торгівлі невільниками. З огляду на те, що ці невільники виступали на сцені майже неодягнені, англійська цензура казала кілька сцен скреслити. Одна з англійських денників злобно зауважує, що Англійці тому не можуть нині глядіти на голих невільників, бо головну частину свого майна придбаного в минулім столітті, заробили на торгівлі невільниками.

— **Для танцюристів.** Цими днями скінчився в Брюселі конгрес міжнародного союзу вчителів танцю. Цей конгрес прийняв постанови, що найновішою зимою в усіх школах танцю начатимуть таких чотирьох танків: „бускі“ та „паван“ композиції проф. Люсієна Ніо в Парижі, „Флорида“ проф. Норвіля і „Ель Балєа“, проф. Повіта, обох також з Парижа. За те імпортованій зі Зединених Держав „Чарльстон-стоп“ відкинули. Що означають усі ці таємні терміни — мабуть розяснять нам ногами самі танцюристи, як не цієї зими то без шкоди для поступу, та лишемо на другий рік або й за три роки, коли мода принесе ці винаходи до нас.

— **Кооперативa „Український Театр“ у Львові** уладжує Великий Концерт в половині жовтня п. р. Ласкаву співучасть в тім концерті беруть Вп. Пані: Артистка співачка Дарія Левицька зі Львова, артистка скрипачка Катря Мандичевська і піяністка Оля Мандичевська зі Станиславова. Шановні концертантки вернули недавно з чужини і буде це їх перший виступ на концертовій естраді у Львові.

— **Свобода ч. 41** вже вийшло з друку. Зміст цього числа такий: 1. Дбаймо за нашу молодь М. Струтинського; 2. Свято української книжки; 3. Земельна реформа чи кольонізація? 4. Політичні торги (з нагоди побуту Чічеріна у Варшаві); 5. Проти кольонізації України Жидами; 6. На радянській Україні; 7. Що чувати в світі; 8. Іван Панчишин: Родинне село; 9. На допомогу „Голодному селу“; 10. Новинки; 11. Новий бунт вязнів; 12. Комунікат „Сільського Господаря“ в справі податків; 13. Правна порада; 14. Смішний куток; 15. Біржа.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич:

Бережани, Саля Сокола.
9.Х. „Казка Старого Млина“.
10.Х. „Сатана“.
13. Х. „Ніч під Івана Купала“ (прощальна вистава).
Підгайці, Саля Сокола.
11.Х. „Ніч під Івана Купала“.
12.Х. „Казка Старого Млина“ (прощальна вистава). 563 5—?

Український Театр під дирекцією І. Когутяка.

Доброміркa, саля „Просвіти“.
Пятниця 9.Х. „Барон Кіммель“.
Шили, саля „Просвіти“:
Субота 10.Х. „Запорожець за Дунаєм“.
Неділя 11.Х. в год. 3. попол. „Воскресеніє“.
Збараж:
Неділя 11.Х. „Морфіюм“ премера.
Театр в переїзді до Мостиск загостить по дорозі на 2 вистави до Сколього.
569 2—3

Український мішаний хор Д. Котка:
субота 10.Х. Городок Ягайлонський.
неділя 11.Х. Судова Вишня.
понеділок 12.Х. Перемишль.
вівторок 13.Х. Перемишль. 518 12-?

Подяка. Високоповажаному Пану Меценасові д-ру Евгену Ловицькому, адвокатові в Підгайцях, складаю щиру подяку за совісне, безінтересовне і повне посвяти заступлення мене в процесі свадковім. — **А. Крушельницька.** 605

Подається до відома, що з днем 1. жовтня ц. р. відчинена студентська їдальня при вул. Супінського 21 і подає добрі, здорові і дешеві обіди і вечері. Памятайте на загально-принятий клич „Свій до свого“. 503 1—1

Виклади на однорічнім курсі абітурієнтів при Торг. Школі „Просвіти“ починаються в понеділок 12. ц. м. в год. 4. пополуд. Вписи щоденно до полудня. Управа. 1—2

Дрібні оголошення.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.